

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL X   No. 9
23   FEBRUARIE   1930

În acest număr: Fapte voinicești de Octavian Goga; Rugăciune, poezie de D. Ciurezu; Problema apărării naționale pentru România-Mare de General Rășcanu; Pentru un nou crez de I. Agârbiceanu; Creditul agricol de Ion Iacob; Politica sârbilor dela 1860 până la 1914 de P. Nemoianu; Cronica politicei externe: Criza de guvern în Franța; Conferința navală de V. P. R.; Cronica politicei interne: Noui orientări politice; Spionii bolșevismului de A. H.; Gazeta rimată: Profet în țara lui de Proorocul Eremia; Insemnări: Șarlatanii votului universal, Începutul sfârșitului, Ardealul tânăr, Teatrul și literatura, Banca Agrară, Iulie 1914, etc. etc.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: STR. REGINA MARIA No. 35

32 PAGINI

UN EXEMPLAR 10 LEI

© BCUCluj

Țara Noastră

Fapte voinicești

E bine totdeauna să despicăm lucrurile și să pătrundem dincolo de ele, până la substratul sufletesc de unde au pornit să ceară cuvânt. Numai făcând această operație ne putem cunoaște în toată goliciunea lor oamenii pe cari capriciul sorții i-a pus în fața noastră.

S'a vorbit mult în timpul din urmă despre așa zișii „voinici” ai partidului zis „național”.

A trecut un an de zile și mai bine, decând lumea se agită zadarnic fără să isbutească a le înțelege rostul. D. Iuliu Maniu cu limbajul lui mios și sălcu n'a putut să ne dea o lămurire precisă. A declarat odinioară la Cameră că „voinicii” continuă tradiția dela patru zeci și opt a Ardealului, a lăsat altădată să se înțeleagă că au menirea să fie ordinea „fără jandarmi”, cum spunea cu mult ifos exilatul dela Viena d. Vajda, iar mai deunăzi a pus la gazetă că i-a înghebat împotriva comuniștilor. Cum vedeți, tot atâtea declarații bărbătești, pe cât oneste pe atât de limpezi, din gura unui om care, cum se știe, a crescut o viață întreagă la școala sincerității și-a tuturor energiilor virile.

O singură chestiune și-a primit explicația reală și categorică: *fondul moral* din care a răsărit ideea și întruparea ei.

În adevăr, cine va stărui să analizeze cât de cât ciudata inspirație din care s'au clocit vitejii d-lui Maniu, va rămâne profund zguduit în fața meschinăriei neobișnuite a acestui gând. O adevărată mentalitate de foști sclavi stă la baza ridicolei elucubrații, lipsite de orice justificare. În definitiv, ce sunt aceste cohorte care plimbă steaguri și chiotesc cumplit jurând și înjurând pe toate potecile, dacă nu eroi de după luptă, triste figuri menite să puie într'o lumină detestabilă sufletul unui popor?

Trebuie să fie cineva foarte îmbrobodit la cap, ca să nu înțeleagă cât de caraghios e să transformi în irozi nenorociți cu săbii de lemn nenumărați băiețandri dela sate, proiectând asupra lor banalitatea propriilor tale neputințe. Problema e simplă și nu suferă nici o în-

doială: toți cari se voinicesc astăzi la adăpostul multor beneficii pe care le dă puterea, ce bătlăii au dat ei pe vremea unгурilor cari, v'aduceți aminte, nu prea glumeau când venea vorba de menținerea ordinii publice? Domnule Iuliu Maniu, căpitane care dai azi ordine de zi și primești jurăminte, ce răzmiriță ai comandat atunci? Sau în anii războiului, când a curs șiroaie sânge generos pentru desrobirea Ardealului, căți dușmani ați culcat la pământ îndrăzneți comandiri de șarje electorale? S'ar părea că nici la Tisa împotriva bolșevicilor nu s'au prea deranjat centurionii actuali, cari strigă din răspuțeri la răspântii cu „roata” lor. Așa stând lucrurile, fiind cum s'ar zice „la plăcinte-înainte, la război-înapoi”, de ce un elementar bun simț de ultima oră nu curmă ridicolul, care nu face decât să compromită un colț de țară și să puie într'o postură de inferioritate morală o populație vrednică de-o soartă mai bună?

De ce?

Răspunsul se poate da și e din cele mai penibile.

Fiindcă în sufletul foștilor robi sunt încă prea mari rezidii de ură ancestrală, care țin cu ori-ce preț să-și facă de cap, opresiunea de veacuri aici n'a fost numai o temniță politică de care într'o bună zi au scăpat, a fost și o otrăvire ce nu s'a evaporat încă!

Tot ce s'a înmaginat în cursul vremii ca umilință, transpiră azi prin porii omului scos la larg!

Bațjocura de ieri naște azi ațitudini de revoltă intempestivă!

Frica de odinioară se prefacă într'o deplasată vitejie postumă!

Numai cine cunoaște această particulară structură de simțire, poate să înțeleagă din ce adâncimi vin unele accente frenetice de intoleranță care uimesc astăzi și nu pot fi puse de acord cu psihologia poporului nostru blând și plin de cuviință...

După această introducere teoretică, să-mi fie îngăduit să dau drept confirmare practică aici câteva fapte voinicești, pe care subsemnatul a avut regretul să le înregistreze în cont propriu. Le dau cetitorilor ca pe niște cioburi de oglindă ordinară, din care se reflectă o stranie fisionomie morală dincolo de granițele patrimoniului sufletesc traco-roman. Iată-le pe rând, în toată măreția lor, ce trebuie transmisă posterității.

În primele zile când țara a avut norocul să se instaleze la guvern d. Iuliu Maniu, vă reamintiți ce strașnic val de însuflețire se abătuse peste creștetul mulțimii care visa toate bunătățile și proslăvea noua stăpânire. Ei bine, în această primă perioadă a biruinții, din comuna Sarofola a județului Timiș-Torontal mi s'a trimis scrisoare că am fost maltratată în effigie acolo în sat, în împrejurări cu totul deosebite. În ziua de 13 Nov. 1928, o ceată de voinici în număr de șaptesprezece înși inarmați cu ciomege au dat năvală la primărie și-au smuls de pe părete fotografia subsemnatului, pe care au martirizat-o cu un ritual special. Au luat-o cu ei și cu ajutorul unei scări atâr-nând-o de-un copac, au bătut-o cu parii, i-au scos ochii mai întâi și-apoi bătută bine au făcut-o praf. Țăranii s'au împărțit în două în

fața actului vitejesc și era cât pe-acți să fie vărsare de sânge, având în comună „majoritatea averescanii“, cum spune la scrisoare omul scârbit care mă vestește, asigurându-mă că are lista celor șaptesprezece voinici și mi-o pune la dispoziție când vreau...

Altă faptă voinicească la fel.

Acum trei săptămâni în comuna Rășinari, voinici necunoscuți s'au introdus noaptea la primărie de unde-au furat portretele lui I. I. C. Brătianu, General Averescu și portretul subsemnatului. Mai mulți consăteni de-ai mei mă vestesc că furtișagul a fost pus la cale de șefii voinicilor dela Sibiu, îmi pun chiar nume în vedere și nu vor pregeta, zic ei, ca la momentul oportun să le „mute măselele“. Ziarul *Tribuna* din Sibiu protestează în cuvinte tari împotriva hoșiei care „a făcut satul de rușine“ și cere intervenția parchetului, firește fără nici o consecință...

Alta...

Zilele trecute la București un prieten a venit să mă vadă și zâmbind cu o scârbă liniștită mi-a spus următoarele:

— Știi ce s'a întâmplat? Vin dela ministerul de culte, unde am fost cu o treabă în cabinetul ministrului. M'a primit d. subsecretar de stat Valer Moldovan. Știi că și-au dat afară portretul de pe părete... Intrebând pe d. subsecretar cum se face asta, mi-a spus că nu știe, iar într'un târziu dela un subaltern jenat am aflat că „s'a stricat rama“.

Cu alte cuvinte am pățit-o ca trădătorul Marino Fallieri, care a fost eliminat din galeria palatului dogal la Veneția...

Cum vedeți, e la mijloc o campanie metodică de pedepsire pusă la cale de sus, diriguată de marele stat major al voinicilor, care a deslănțuit războiul iconoclast. Probabil lucrurile nu se vor opri aici, dorul de luptă fiind mare și eroismul ne putând fi stăvilat cu una cu două. În curând va începe prigoana pe la școli, unde se va da ordin să fie scos din istoria literaturii, ca anul trecut la Blaj, unde elevii au declarat cu prilejul bacalaureatului și profesorii au recunoscut că „nu s'a cetit nimic din Octavian Goga“. Dar voinicia va merge și mai departe! D. R. Ioanițescu, vrednicul bărbat, urmând dorința șefului va scoate cărțile din librării cu poliția și va lăsa pe polițe numai operele complete ale dlui Csicsó-Pop... Vor fi dați afară apoi din toate școlile elevii cari spun versuri și vor fi stâlciți în bătăi lăutarii cari au imprudența să cânte strofele mele...

Câte-ar fi de întrebat aici, cum s'ar putea diseca din aceste voinicii tot halul în care a ajuns biata țară sub călcâiul unei năvăliri barbare... Cine are pofta s'o facă îl privește, eu însă asvâr pur și simplu înaintea lumii noastre aceste cioburi de oglindă și zic așa: Uitați-vă în ața lor turbure și spuneți-vă, e românesc sufletul care se desprinde de-acolo?

Dela răspunsul ce vă veți da fiecare în parte, depinde și pe-cetea ce veți aplica pe fruntea actualului regim...

OCTAVIAN GOGA

Rugăciune

Doamne,

Am venit aseasă dela câmp.
Era o sară moale, lină,
Trecuse primăvara prin grădină
Cu ochi prelungi, cu gene de lumină.

Și noaptea a căzut pe pașii ei
Pe drumuri și pe satul meu
Și 'n gându-mi rar, a stăruit mereu
Ca după ploi, un arc de curcubeu.

Am adormit cu rugăciunea 'n gând
Și 'n ochii mei cu candela sară
Părea că port în mâini o primăvară
Cu soarele ce sue tremurând...

Când dimineața mi-a bătut în geam
Și peste sat lumina curse iară
Un zarzăr înflorit râdea 'n răzoară
Și m'a durut atâta primăvară...

Doamne

Ce s'a 'ntâmplat azi-noapte-afară?

D. CIUREZU

Problema apărării naționale pentru România-Mare

— Intocmirea planului financiar și realizarea lui —

Rezultatul dezbaterilor și hotărârilor consiliului superior al apărării țării se va concretiza prin stabilirea unui *plan general al apărării naționale*, care va trebui să cuprindă rezolvirea tuturor chestiunilor referitoare la apărarea națională, ca: dotarea armatei cu materialul de război de toate categoriile de care are nevoie; lucrările de întărire a frontierelor; liniile de comunicații de diferite categorii ce trebuiesc construite; măsurile pentru dezvoltarea și punerea în funcțiune a industriei militare etc., etc. Acest plan general al apărării naționale va avea ca compliment *un plan financiar* al apărării naționale, lucrare de cea mai mare importanță și despre care vom vorbi imediat. Planul general stabilit în urma dezbaterilor consiliului superior al apărării țării, sub prezidenția Inaltei Regențe și cu asentimentul tuturor șefilor partidelor politice, pentru a deveni definitiv și obligator trebuie investit printr'un *inalt decret* (în care s'ar prevedea numai în liniamente generale natura și scopul lucrărilor).

Ca atare, acest plan general al apărării naționale, aprobat de toate sferile conducătoare ale țării (unele la cârmă și altele cari ar veni la cârma țării după un anumit timp), *nu va mai aparține numai unui anumit partid, încât aplicarea sa ulterioară nu ar mai putea fi oprită în loc din considerațiuni politice de partid; din contra, să sperăm, că procedând ca mai sus, planul odată pus în aplicare va continua să se aplice treptat, cu punctualitate matematică, de orice alt partid care ar veni la cârma țării, până când toate lucrările ar fi complect terminate, până când deci problema apărării naționale ar fi complect rezolvată.*

De sigur, că în cursul aplicării sale de mai mulți ani, planul apărării naționale poate fi adaptat unor noi cerințe, prin inven-

area unor noi categorii de materiale și armamente, căci asemenea adaptări sunt necesare; ceea ce nu este permis însă și trebuie înlăturat, ar fi modificarea fundamentală a planului apărării naționale după anumite perioade de timp (care ar corespunde cu schimbarea guvernelor și miniștrilor), căci aceasta ar însemna să nu mai fim niciodată pregătiți și la adăpost de primejdiile dinafară.

* * *

Planul financiar al apărării naționale. — Pentru a se realiza toate dezideratele planului general al apărării naționale, efectuându-se toate lucrările despre cari am vorbit și creiându-se materialul de toate categoriile de care are nevoie armata țării, *avem trebuință de foarte mulți bani.*

Situația financiară a țării este însă precară și statul deabia poate face față cheltuelilor curente, încât numai cu mare greutate s'ar găsi sumele considerabile pentru înlăturarea lipsurilor și satisfacerea nevoilor extraordinare ale apărării naționale. *Totuși, având în vedere amenințările din jurul nostru, un imperativ categoric ne impune să facem cele mai mari eforturi pentru a găsi sumele necesare apărării naționale, cari, cum vom arăta mai în urmă, nu trebuiesc deburse de odată (ceea ce ar fi cu totul imposibil), ci treptat într'un număr mai mare de ani și în baza unui plan metodic și bine stabilit.*

În ultimii 10 ani s'au dat de către stat, prin guvernele cari s'au succedat la cârma țării, sume considerabile de bani pentru trebuințele armatei. Bugetele ordinare ale armatei (cari nu reprezintă însă decât întreținerea curentă a efectivului de pace al armatei) s'au mărit treptat anual, față de scumpirea din ce în ce crescândă a traiului, ajungând, spre exemplu, dela 3,574.700.663 lei, cât era la 1924, la 9,092.700.000 lei, cât este astăzi în 1930.

Mai mult decât atât, în afară de bugetele ordinare anuale, toate guvernele cari au fost la cârma țării, de după război până astăzi au acordat diferite credite extraordinare pentru satisfacerea nevoilor apărării naționale, pentru cumpărări de materiale de război, etc. Aceste credite extraordinare au variat, dela an la an, dela guvern la guvern, după puțința financiară a diferiților ani. *Nefiind stabilit un plan general, complet și definitiv al apărării naționale, desigur, că diferitele credite extraordinare s'au întrebuințat treptat, astfel cum s'a crezut mai bine, și de sigur, că s'au înlăturat foarte multe lipsuri, promovându-se interesele apărării naționale. Fără un plan general însă, care să fixeze pentru un anumit număr de ani, ce sume trebuie acordate pentru anumite categorii de materiale și lucrări, (în raport de importanța și urgența lor), sumele oricât de mari ce s'ar acorda anual, sub formă de credite extraordinare, se vor întrebuința fără sistem, putându-se acorda prea mult pentru o anumită categorie de lipsuri, lăsându-se în suferință altele tot atât de importante. Existența unui plan general al apărării naționale, având*

și un plan financiar, va înlătura inconvenientul de mai sus, căci prin planul financiar se va specifica ce anume sume sunt necesare pentru toate categoriile de lipsuri, fixându-se și cota bănească anuală ce trebuie acordată într'o anumită perioadă de timp, pentru diferite lucrări sau cumpărări de materiale (reparațiuni de materiale existente), în raport cu importanța și cu urgența realizării lor.

* * *

Ne punem acum întrebarea: S'ar putea oare, în mod practic, să se găsească sumele necesare pentru nevoile apărării naționale, și la cât se vor ridica aceste sume? Natural, că este foarte greu să precizăm aceste sume, neavând datele necesare pentru aceasta, și ele neputând fi spuse în public.

Chestiunea se poate discuta sub forma unui exemplu practic, care ar arăta numai un mod de procedare.

Să presupunem, că ar trebui să se cheltuiască pentru trebuințele apărării naționale suma enormă de 50 miliarde.

Ar fi o imposibilitate, ca statul să cheltuiască de odată o asemenea sumă; ar fi posibil însă, ca suma să se acorde de stat treptat, într'un anumit număr de ani, însă în baza a planului financiar despre care am vorbit, plătindu-se de asemenea, anual și în timpul hotărât prin plan, sumele datorite diferiților furnizori de materiale sau întreprinzători de lucrări.

Stabilindu-se, spre exemplu, la 15 ani, perioada de timp pentru plata celor 50 miliarde, ar reveni să se deburseze de stat, în fiecare an, timp de 15 ani, o sumă de circa 3.300.000.000 lei, ceea ce nu este atât de mult.

Pe garanția statului se pot încheia de ministerele respective contracte pentru efectuarea tuturor lucrărilor și furniturilor ce decurg din necesitățile apărării naționale, cu clauza de a se plăti costul lor în rate anuale, timp de 15 ani, din cota totală anuală arătată mai înainte, contractanții obligându-se a preda furniturile și a termina lucrările într'un timp mai scurt de cât efectuarea plăților, în raport cu natura și cu urgența lor. Cu alte cuvinte, s'ar despărți termenul de predarea lucrărilor de termenul de plata lor definitivă, și aceasta în baza garanției de stat. Suma relativ mică de 3.300.000.000 lei din exemplul de mai sus, credem că s'ar putea realiza anual, chiar din economiile ce s'ar face în bugetul ordinar general al statului, care în factura lui actuală, astfel cum s'a semnalat și în presă, poate fi susceptibil de reducere însemnate, la multe capitole cari prevăd cheltuieli inutile.

Dacă se găsesc bani pentru alegeri, misiuni nesfârșite în străinătate, se pot cu atât mai mult găsi fondurile necesare apărării naționale. La facerea contractelor despre cari am vorbit mai înainte și cari vor decurge din aprovizionările de materiale și efectuarea lucrărilor necesare apărării naționale, va fi de sigur nevoie să se plă-

tească la început sume mai mari decât prima cotă anuală a sumelor totale prevăzute în planul financiar al apărării naționale.

O asemenea sumă inițială, credem că s'ar putea realiza printr'un împrumut intern, denumit împrumutul apărării naționale.

Cu toate greutățile actuale, cu toată sărăcirea tuturor claselor sociale, totuși, în fața primejdiilor ce ne amenință, în fața conștiinței opiniei publice că nu putem lăsa țara noastră expusă acestor primejdii, credem că realizarea împrumutului intern preconizat nu ar fi imposibilă, căci poporul nostru e patriot, în momente de grea cumpănă ca cele de astăzi.

Toți românii, din orice grupare politică ar face parte, ar trebui să fie uniți pentru realizarea acestui împrumut național. Presa în primul rând și asociațiunile patriotice ar fi cele indicate pentru predispunerea maselor populare de a-și da gbolul întru satisfacerea dezideratelor inexorabile ale apărării naționale.

Planul financiar al apărării naționale va trebui supus aprobării Parlamentului, cu o modalitate adhoc, necesită de natura specială a chestiunii.

* * *

De îndată ce toate lucrările premergătoare expuse mai înainte s'ar fi terminat (planul general al apărării naționale cu planul financiar respectiv), va trebui să se procedeze cu toată energia la punerea lor în aplicare, și aceasta fără întârziere. În această perioadă de activitate a aplicării în mod real și practic a planului apărării naționale, rolul principal îl vor avea ministerele interesate (cari au fost arătate mai înainte în cursul acestui studiu) și în deosebi ministerul armatei, cum și secretariatul general al consiliului apărării țării, care ar trebui reorganizat astfel cum am arătat în acest studiu. Mai presus de toate ministerele însă, rolul de căpetenie va reveni președintelui consiliului de miniștri, care este marele coordonator, marele animator al activității interministeriale referitoare la înfăptuirea marelui operă a apărării naționale.

Coordonarea și stimularea activității interministeriale în vederea aplicării planului apărării naționale trebuie făcută cu mare perseverență, și cu scopul urmărit fără încetare de a se câștiga timpul pierdut până în prezent, muncindu-se din răspuțeri, fără răgaz. Timpul este marea tiran, care se răzbună îngrozitor, când a fost irosit în zadar, și pedeapsa vine totdeauna în momentele cele mai tragice.

Sunt asemenea momente când, având la dispoziție chiar sume enorme de bani, ne vom găsi în imposibilitate de a da pentru apărarea națională cele necesare, căci ne va lipsi timpul și posibilitatea de a creia sau aduce din altă parte ceea ce ne lipsește.

Asemenea momente tragice generația actuală le-a trăit, în războiul trecut. Cu câteva sute de tunuri grele și cu câteva mii de mitraliere, în 1916 se putea restabili echilibrul în favoarea noastră, sau cel puțin s'ar fi prelungit mult rezistența noastră, dacă materialul de mai sus l'au fi putut avea la timp. Puteam dispune atunci

de oricât de multe milioane de lei, materialul nu l'am fi putut avea, căci timpul nu mai permitea aceasta, de oarece trebuiau luni de zile ca să fie adus din Franța sau Anglia, prin Oceanul Înghețat, pentru ca apoi debarcat în porturile nordice rusești, să rătăcească iar luni întregi prin întinsul nesfârșit al Rusiei.

De aceea, pentru a se înlătura momente tragice ca acelea ce le-am trăit, trebuie să ne punem pe lucru acum, cât mai este timp; să lucrăm fără răgaz pentru a câștiga timpul ce l-am pierdut în trecut, căci nu se știe ce ne poate aduce viitorul apropiat. Lucrând astfel metodic, în baza unui plan acceptat de toate partidele, cu multă energie și urmărindu-se cu tenacitate aducerea la îndeplinire a tuturor celor prevăzute în planul general al apărării naționale, guvernării având mereu în fața ochilor primejdiile ce ne amenință, vom păși în mod real și vizibil la rezolvirea problemei apărării noastre naționale. Deci, în același timp, printr'o bună politică externă vom ști a consolida alianțele cu statele mari europene și cu statele vecine nouă; vom vedea cum din an în an, factorul de siguranță din jurul nostru se va mări (pe măsură ce noi ne vom întări apărarea națională), iar dușmanii noștri vor învăța să-și domolească pretențiunile și să-și schimbe atitudinea lor amenințătoare de astăzi.

Lucrând astfel, vom consolida situația noastră în concertul european, vom contribui în mod real la menținerea păcii generale (căci întărindu-ne mereu nu vom mai fi, în Orientul apropiat european, o cauză de război prin pretențiile nemăsurate ale vecinilor dușmani), vom putea pune stavilă încercărilor subversive ale dușmanilor din afară, de a ne submina edificiul social, și vom asigura acea atmosferă de liniște lăuntrică, atât de necesară populației noastre spre a putea munci pe cale pașnică pentru dezvoltarea economiei particulare cum și a celei naționale.

În vederea atingerii acestui mare și nobil scop, de care depinde însăși existența noastră națională, se impune să lăsăm la o parte luptele interne politice, la cari frații români se dedau cu atâta înverșunare. Se cheltuiește un timp atât de prețios cu asemenea lupte distructive, în detrimentul unei munci constructive de consolidare a statului și de apărare contra primejdiilor din afară!

Putem fi adversari politici, dar dușmani, astfel cum din nefericire este astăzi, niciodată, căci dușmanii sunt la granițele noastre și ei sunt atât de numeroși!

Să nu uităm nici un moment primejdiile din afară, vocea sângelui de frați să ne apropie spre a ajunge la o înțelegere, cel puțin în chestiunile ce se referă la apărarea națională, unde este în joc însăși existența noastră națională. Să lucrăm strâns uniți pentru rezolvirea cât de grabnică a problemei apărării noastre naționale, deviza comună fiindu-ne: „Salus reipublicae suprema lex!”

GENERAL RĂȘCANU

Pentru un nou crez

Cercetând cu alt prilej, și într'alt loc, motivele cari contribuie la zbućiumul, în mare măsură sterp, al societății noastre de după război, al capitalului uman național, ajungeam la concluzia, că pe lângă zdruncinul economic, pe lângă criza financiară de după război, vina e a se căuta și în lipsa unui nou ideal de viață în cadrele statului național.

Înainte de război și înainte de unire, elementul românesc de pe cele două coaste ale Carpaților era în plină desfășurare a forțelor sale, în plin progres cultural de conștiință și luptă națională, de realizări economice.

Greutăți mari de biruit erau și atunci. În România veche disproporția distribuției pământului de lucru, la noi obstacolele ridicate de o putere dușmană, pentru a nu aminti decât două din piedicile unui avânt în creația națională, nu au putut opri totuși realizările mari ale vechiului Regat, în mai puțin de o jumătate de veac, iar la noi consolidarea vieții naționale până la proporția unei viguroase rezistențe.

Aveam atunci, și unii și alții, un gând, o credință, o nădejde, care ne împrumuta tăria necesară înlăturării obstacolelor ce se iveau, și nu ne lăsa să desnădăjduim sau să ne moleșim voința în caz de trecătoare îngenuncheri.

Spiritul care activa în noi atunci ne disciplina toate forțele sufletești. El era înarmat ca un întreg arsenal de luptă, era pătruns de principiile bine determinate și solid alote ale idealului național, azi realizat.

Atunci știam fie care ce avem de făcut, care ne este datoria, știam și pentru ce ni se cere cutare acțiune. Crezul nostru de viață nu se reducea, cum se prevedea, la o lozincă, ci porcedea dintr-o convingere întemeiată pe toate argumentele intelectului, hrănit la rândul

său de o solidă și verificată ideologie, și de o simțire educată și aprofundată cu mult temeii.

Inarmați cu acest crez din care ne făcusem o disciplină a înțregei vieți, puteam înlătura piedecile din drum, și am purces la reazările de pe diferite terene ale vieții naționale.

Se tot spune de vr'o opt ani: românismul era mai unitar înainte de unire decât azi, anii din întâiul deceniu al României Mari au fost nu numai neprielnici acestei unități, dar de-adreptul primejdioși.

Ni se pare că este o greșală de optică.

Ceea ce vedem azi nu e distrugerea sau slăbirea sentimentului unității naționale, ci lipsa *unui* nou crez de viață. Prin prisma acestui crez vedeam cu toții neamul românesc ca o unitate, înainte de război. *Insuși crezul* era cel ce ne dădea puteri de luptă și *ne făcea un popor unitar, nu numai în realitatea materială a aceleiaș limbi, firi și moșteniri*, ci și în *realitatea spirituală a acelorași năzuinți*.

Dacă cineva, printr'o minune, ar reuși ca peste noapte să verse în toți fiii neamului un nou crez de viață, potrivit zilelor de azi, s'ar vedea că nici o unitate nu a fost frântă, că nu s'a măcinat conștiința ei, că nu suntem azi mai răi români de ieri, că ceea ce ne-a lipsit în cei zece ani nu este decât *crezul, idealul potrivit zilelor de azi*.

* * *

Dar, desigur, acest crez nu se va naște dintr'o minune. Nici cel vechiu, care disciplinase activitatea românească dinainte de unire, nu s'a născut în chip supranatural. Cunoaștem cu toții îndelungatul proces al nașterii sale: semănători de idei, dela cei mai vechi până la sfârșitul veacului trecut, semănători de gânduri și risipitori de simțire; lucrători harnici pentru rodirea sămânței, unii în jertfa vieții, toți cu încordarea și adeseori cu epuizarea celor mai bune puteri.

Crezul cel nou nu va putea răsări decât prin aceleași mijloace.

Nenorocul nostru a fost, că îndată după unire *ideia* a fost disconsiderată dimpreună cu tot ce e legat de ea, cu ceea ce duce în mod logic la formularea textului unui nou crez, la o *nouă ideologie* solidă, documentată, potrivită nouilor cadre ale vieții naționale.

Am disprețuit ideia, gândul solid, raționamentul, concluziile logice, și ne-au obsedat numai *formele*, vorbele goale de gând, puse în slujba unor realizări de ordin personal, sau, cel mai larg, de partid. Atât de mult am disprețuit, după unire, ideia, gândirea, adevărul, încât nici cinci la sută dintre cetățeni nu cunosc cel puțin îndreptățirea morală a existenței partidelor politice: *programul lor*. Dacă l-au citit cinci procente. Dar câți l-au studiat, l-au examinat, l-au trecut prin rațiunea lor critică și prin conștiința lor? Poate unul la sută. Și totuși *programele* partidelor politice sunt aproape *singurele* care s'au pus sub ochii și conștiința cetățeanului de un deceniu, din care să se poată desprinde un nou crez unitar pentru românismul de după unire.

Semănătorii de idei și de gând de altă dată au fost înlocuiți cu

semănătorii de vorbe goale, de lozinci răsuflăte în cei zece ani dela unire.

Și trebuie totuși să recunoaștem, că niciodată în trecutul românismului întreg n'am avut un prilej mai bun ca cel de azi pentru semănatul ideilor noi crez. În acest deceniu ne-am pornit la sate și am luat contactul cu marile straturi populare mai mulți, mai numeroși apostoli decât în întregul nostru trecut!

Atâția învățători ai poporului, — peste capetele celor de meserie — n'a avut niciodată nația noastră. Să ne gândim acum, că acești iubitori de neam și luminători ai poporului nu ar fi coborât, — cu zecile de mii în zece ani — în mijlocul nației cu traista plină de vorbe goale, ci cu una dacă nu plină dar totuși încăpătoare pentru câteva gânduri și idei, adevăruri și sentimente, necesare azi românismului de pretutindenea!

Nu ar fi fost greu de adunat asemenea material, chiar din programele tipărite ale partidelor politice. *Ideia de consolidare a unității, de strângere a forțelor, de necesitate a muncii și a cinstei, a dreptății, de creștere a puterilor românești*, adevărurile ce se desprind din urmările războiului mondial ca tot atâtea *piedeci* ce ni se pun în realizările de azi; necesitatea de a crede în mai bine; principiile fundamentale ale felului cum înțelege un partid sau altul să cârmuiască țara, — se cuprind în fiecare program politic de partid.

Dacă zecile de mii de apostoli ar fi pornit în mijlocul maselor fie și numai cu bagajul indicat aici, și încă ar fi contribuit cu vrednicie la semănarea unui nou crez de viață cel puțin în câteva din elementele sale.

Ne putem închipui cum ar fi grăbit formarea și crearea unui crez unitar peste întreaga țară, dacă noii apostoli ar fi fost și noi semănători de idei, fie chiar și numai a celor amintite.

Am fi făcut un pas către acest crez, din lipsa căruia pare distrămată energia românească, și ne zbatem pe loc, și pe lângă mai modeste pretențiuni.

Puteam rămânea satisfăcuți și în cazul în care noii apostoli, — cei ce coboară cu zecile de mii în fiecare an în mijlocul poporului, — s'ar fi mărginit numai la *explicarea programului* diferitelor partide politice. O explicare temeinică, limpede, sinceră. Și atunci s'ar fi semănat câteva idei folositoare unui nou crez de viață.

Dar, știm nu acest drum a fost urmat. Nu cunoștințe, nu idei, nu noi concepții asupra datorțiilor de azi au fost semămate, nici chiar programele politice n'au fost explicate și argumentate. Am avut prilejul să urmăresc și cele mai noi cuvântări de apostoli politici, ținute în înverșunata luptă dela noi.

După întâile experiențe făcute pe teren mi-am format convingerea, pe care mi-am exprimat-o adeseori.

Să am o putere, aș opri orice apostolat politic, așa cum se face la noi, în masele țărănești. Dacă nu putem da altceva acestui popor decât vorbe goale, dacă nu îi creștem cunoștințele în legătură cu viața de stat și cu programul unui partid, dacă apostolatul nostru seamănă

numai dușmănie și învrăjpire, el trebuie curmat. El trebuie înlocuit prin tipărituri și broșuri cari să treacă, — a tuturor partidelor — printr'o *cenzură comună* a unei instituții de stat servită de bărbați luminați, buni români, a căror sentință să fie hotărâtoare. Tipăriturile vor fi răspândite la sate, iar pe apostoli îi vom opri în orașe, până când vor ști și vor putea fi adevărați semănători.

Lăsat pe mîntea și judecata lui, țaranul nostru, avînd acest material cinstit de propagandă, își va lămuri el însuși adevărurile generale care trebuiesc puse la temeiul unui nou crez de viață în statul național. Și va acționa potrivit convingerilor ce și le-a scoate din materialul de propagandă trecut prin raționamentul și simțirea lui.

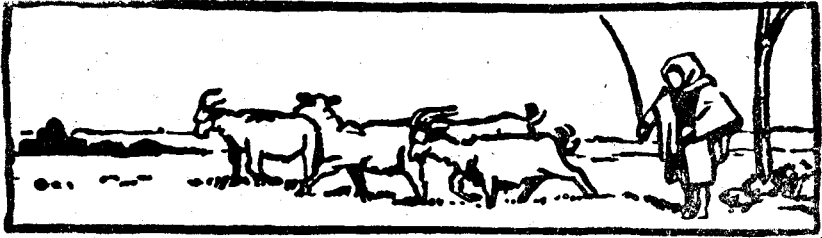
Altfel vom mai auzi în sute și mii de cuvântări politice, aceeaș flașnetă: „Câți sunteți cu noi? Ridicați mîna! Jurați? Jurăm!”

Dar acest stereotip „raționament”, nu va putea forma niciodată un crez de viață. El naște numai din semănarea ideii, a adevărului, a directivelor potrivite realizărilor de azi, și prin coborârea în conștiință a convingerilor. Pe acest drum trebuia să pornim acum zece ani. Poate nu e prea târziu nici acum, numai să-l adoptăm și să-l urmăm cu sinceritate.

I. AGĂRBICEANU

Creditul Agricol

— „Prin noi înși-ne“ sau cu concursul capitalului străin? —

Incontestabil, creditul necesar agriculturii noastre constituie azi problema cea mai actuală a zilei. Actualitatea ei — ce e drept — a început de multă vreme. Nu a fost însă soluționată la timpul său, astfel cu trecerea vremei a devenit din ce în ce tot mai acută. Azi a luat proporții îngrijorătoare și amenință agricultura noastră cu o adevărată catastrofă.

În lipsa unui credit potrivit, agricultura la noi este într'o continuă decadentă. Capacitatea de producție a proprietăților *fără bani* nu se poate reface, nu se poate complecta mecanismul necesar producției moderne și rămânem pe mai departe la cultura extensivă a pământului. Rentabilitatea producției *fără bani* nu se poate desăvârși. Desfacerea ei nu este sigură, ci se mișcă între extremitățile, pe cari le crează capitalul hărăpreț și barbar.

Banul ce rulează azi în agricultura noastră are două însușiri caracteristice, ambele dușmănoase producției agricole. 1. *Este prea redus cantitativ.* 2. *Este prea scump ca titlu de afacere.* Să analizăm aceste însușiri pe rând.

1. În ce privește cantitatea de bani (*numerar*), ce rulează azi în agricultura noastră, vom accepta studiul din expunerea de motive a legii pentru organizarea creditului funciar rural și a creditului agricol. După acest studiu, numerarul ce rulează azi în agricultura noastră ar fi următorul:

Creditul funciar rural;

Băncile populare;

Centrala cooperativelor;

Casele de împrumut pe gaj, toate laolaltă circa 4.5 miliarde. La această sumă se mai adaugă și împrumuturile băncilor particulare, care nu trece peste suma de circa 1 miliard.

În total circa lei 5.5 miliarde. Să admitem însă, că datele statistice din studiul expunerii de motive să nu fie chiar exacte și

că *cifra banului* ce rulează în agricultură să fie mai mare. Și în acest caz, abia cred, că aceasta cifră să treacă peste 7—8 miliarde lei.

Dacă vom așeza această cantitate de numerar în fața valorii ce reprezintă pământul cultivabil al țării, vom obține tabloul în procente al creditului nostru agricol. Vom avea o icoană clară a *măsurii*, cu care este *integrat pământul* ca factor productiv în rolul său.

Valoarea pământului cultivabil al țării — luând de bază leul stabilizat — se cifrează aproximativ la suma de 207 miliarde lei. Acest factor productiv cu care se îndeletnicește 80% a populației beneficiază maximum de 8 miliarde lei ca element de schimb în desfășurarea activității sale.

Acest credit răspunde la un procent 3,5% față de valoarea pământului ca obiect de credit. Creditul nostru agricol face deci 3,5%. În acelaș timp, în Ungaria de exemplu, creditul agricol răspunde la 32%, iar cantitatea de numerar ce rulează în agricultură este aproximativ 31 miliarde lei.

Ori care agricultor poate fi consultat, dacă cu 3,5% credit agricol se poate asigura propășirea în agricultura unei țări? Răspunsul va fi, că cu un credit atât de redus, ori care agricultură se va anemiza și va suferi toate repercusiunile inerente acestor simptome. Se știe că *integrarea pământului* ca factor productiv cu numerar începe la 10% din valoarea sa. Numai dela această limită în sus, se poate vorbi despre o încurajare.

2. În ce privește *caracterul banului* ce rulează azi ca credit în agricultura noastră, el se prezintă ca un simplu *cămătar*, este *prea scump* și în acelaș timp nepotrivit *ca durată*. Creditele ce se lichidează azi agriculturilor sunt condiționate de dobânzi prea mari și de termene prea scurte. Aceste condiții le crează apoi o situație imposibilă, de oare ce agricultura — dela firea lucrului — nu poate suporta nici dobânzi mari și nici operațiuni bancare cu termene scurte.

Aceste două însușiri schițate aci ale creditului agricol dela noi, au început a se manifesta încă din anul 1922, și din zi în zi s'au pronunțat tot mai mult. În urma acestui simptom, capacitatea de producție a proprietăților și rentabilitatea producției însăși au suferit tot mai mult, până când s'a ajuns la situația de azi.

În cursul timpului s'a încercat asanarea situației prin unele paliative. S'au adus legi, s'au creat chiar și instituții. Unii au crezut să soluționeze creditul „*prin noi însine*“, alți prin ajutorul *capitalului străin*. Până azi rezultatul însă este acelaș, creditele necesare agriculturii încă tot lipsesc. Și este de prevăzută, că în felul și forma cum ele sunt concepute prin încercările de până acum, nu vor fi realizate nici odată. Motivele:

1. Concepția financiară întronată la noi în anul 1922 și cunoscută sub deviza „*prin noi însine*“ a înțeles să lichideze întreaga viață economică a țării prin o circulație de 21 miliarde lei numerar. A crezut în posibilitatea, ca această cantitate de numerar să fie satisfăcătoare pentru toate ramurile de producție economică: agricultură, industrie, comerț, apoi va ajunge și pentru acoperirea bugetului statului și, în

sfârșit, și pentru achiziționarea de devize necesare menținerii valutei noastre. Această credință se evidențiază din fixarea plafonului de emisiune în anul 1925.

Nu fac proces de conștiință autorului acestei credințe. O fac alții. Nu știu dacă ea a fost *curată*, făcută pentru interesul general al țării și națiunii, ori a fost *tendențioasă*, făcută pentru asigurarea supremației capitalului la noi, deci în interes de clasă. Ruina vieții economice ce a venit în cei 8 ani din urmă dovedește clar și lămurit, că cantitatea de numerar fixată în suma de 21 miliarde lei este cu totul *insuficientă*.

Această *insuficiență* este motivul adevărat al crizei de producție ce se manifestă atât de acut azi. Ea a anemizat capacitatea de producție a factorilor productivi și astfel a devenit izvorul ruinei economice de acum. În urma acestei insuficiențe, nu a ajuns numerarul necesar nici pentru creditele agriculturii noastre.

Contrastul insuficienței ar fi abundența de numerar, care se prezintă cu alte consecințe de cât acelea pe care le avem, le vedem și le suportăm azi. Această abundență ar însemna reducerea dobânzilor, termene mai lungi, ca o urmare firească a ofertelor solide. În acest caz și creditele agricole s'ar realiza ușor, deoarece pământul trebuie socotit totdeauna obiectul cel mai real pentru plasament.

Agricultura țării în zadar va aștepta abundența de numerar dela concepția financiară „prin noi înșine”. Această concepție preferă o insuficiență de numerar, baricadată de o parte prin stabilizarea leului, iar de altă parte prin privilegiile institutului de emisiune al statului. La adăpostul lor apoi, capitalul așa zis național beneficiază de mari dobânzi, la cari nu va renunța de dragul creditului agricol. Nu va admite nici concurența în acest scop a capitalului străin. Avertismentul liberal dat capitalului străin, constituie o probă lămurită în această privință. Deci „prin noi înșine” nu înseamnă de loc credite agricole potrivite.

2. Concepția financiară opusă celei „prin noi înșine” încearcă să soluționeze problema creditului agricol prin ajutorul *capitalului străin*. Pentru realizarea acestei concepții, regimul d-ului Iuliu Maniu a întocmit legea pentru organizarea creditului funciar rural și a creditului agricol, dela care s'a așteptat apoi o ameliorare a situației. Regimul actual a fost convins, că legea votată odată va avea darul să ademenească capitalul străin în țară. Se întâmplă însă contrarul, capitalul străin nu vine și bieții agricultori în zadar suspină după asanarea situației lor prin credite ușoare cu ajutorul banului străin.

Capitalul străin se prezintă în două forme: 1. *Plasament către stat*, când statul contractează pe răspunderea lui. 2. *Plasament către particulari*, când particularii contractează pe răspunderea și garanția lor. El nu vine însă de-cât pentru *interesul* său. Se plasează dacă se simte în siguranță legală și vede interesele sale garantate. Pe scurt, *interesul* și *siguranța* sunt elementele, care determină intrarea și plasarea capitalului într'o țară străină.

Capitalul străin privește țara noastră ca un stat încă *neconsolidat*, unde curentele politice se bat în cap, unde partidele se dușmănesc la cuțite, unde un guvern desface ce a făcut celălalt, unde nu se onorează angajamentele luate față de străinătate, unde evoluția nu a creat încă o așezare fixă, unde se schimbă instituțiile de stat de pe o zi pe alta, unde se experimentează pe spatele statului fără nici un scrupul, unde fiscalitatea predomină în mod absolutist asupra avuțului particular, unde nu este nimic sigur și unde dreptul de proprietate nu este sfânt.

Capitalul străin, judecând astfel situația țării noastre, se lasă greu convins să se plaseze aici pentru fructificare. Și dacă totuși să hotărârește, el vine în condiții grele, cum vedem și simțim chiar la imprumutul de stabilizare, în sfârșit vine cu cifre prea modeste, cari nu mult ajută economiei țării.

Regimul d-lui Iuliu Maniu va greși, dacă va conta exclusiv pe ajutorul capitalului străin pentru soluționarea problemei creditului agricol. Într'o măsură mai redusă, intervenția acestui capital poate fi eficace, însă nu cred că agricultura țării noastre mai poate aștepta și această intervenție. S'a ajuns la limita, de unde va urma o reacțiune neprevăzută.

În astfel de împrejurări, trebuiesc găsite alte modalități pentru a grăbi soluțiunea problemei. În interesul țării și al celor 80% din populație, care se ocupă cu agricultura, este de dorit să se și afle aceste modalități pentru o realizare practică și urgentă. Voi reveni asupra lor.

ION IACOB

Politica sârbilor dela 1860 până la 1914

Importanța elementului sârbesc din Ungaria a început să slăbească pe măsură ce epoca războaielor cu turcii, cât și aceea a luptelor interne, se apropia de sfârșit. Cu reorganizarea politică a monarhiei habsburge pe bază dualistă (1867), în lupta politică cu ungurii, sârbii, lipsiți de concursul secular al Vienei, n'au mai putut juca rolul însemnat de altădată. Acest rol principal a revenit românilor, aceluia pe cari până aci îi oprimase toate celelalte neamuri dominante prin protecție și privilegii: ungurii, austriacii și sârbii. Simplul fapt al concentrării opresiunii în mâna unui singur stăpân, a ungarilor, re-a dat puțința să ne ridicăm, dintr'odată, deasupra tuturor celorlalte neamuri din Ungaria, lucru pe care și sârbii îl recunosc. „Românii n'au avut organizația lor bisericească, ei erau supuși aceleia sârbești. Abia la 1864 reușesc să-și aibă propria lor organizație bisericească. Ei ajung la o mare importanță în Ungaria abia în jumătatea a doua a veacului al XIX-lea, nu atât prin organizația lor politică și culturală, cât mai ales prin numărul lor”, — scrie dl Dușan Popovici¹⁾.

Anexați Ungariei și declarați egali cu celelalte naționalități, sârbii nu s'au mai putut menține la nivelul pretențiilor lor exagerate. În lupta, egal de dificilă pentru toate națiunile nemaghiare, au eșit

¹⁾ Op. cit. p. 35.

la iveală realele virtuți, ca și scăderi ale futurora. „S'a dovedit, — scrie dl Dușan Popovici¹⁾ — că poporul sârbesc din Voivodina nu este format, nici din punct de vedere politic, cultural și nici social, ca ceva întreg. Totul este fărâmițat, împrăștiat, neînchegat“. Sârbii din Ungaria au trăit și s'au manifestat politicește exclusiv prin virtutea militară impusă. Trecând opera războaielor, romantismul și viața lor patriarhală nu se puteau deloc adapta exigențelor vieții moderne. În această epocă, problema politică a naționalității a devenit o problemă culturală și economică, pe care sârbii neputând-o stăpâni, ei au dat tot mai mult înapoi. La sfârșitul veacului trecut și până în preajma războiului mondial, sârbii ajunseseră într'o stare soră cu pasivitatea și pe urma faptului că, organizarea luptei politice și economice a sârbilor era condusă de croați, din Zagreb, iar nu de sârbii din Voivodină.

Dar letargia politică a sârbilor mai are și o altă explicație. Ea provine și din platforma politică ireală pe care o adoptaseră. Le-gându-se de diploma cu privilegiu ca orbul de gard, timp de aproape două secole, punându-și nădejdea, când în austriaci, când în unguri, ei au scăpat din vedere singurul obiectiv politic cu adevărat salvator, de care românii neprivilegiați au fost ferțiți. Ei n'au priceput, că privilegiile leopoldiene, chiar respectate *ad litteram*, ar fi fost, totuși, o încadrare reală în viața unui stat străin și renunțarea la o politică națională proprie. Căci iată ce scrie Szekfű Gyula²⁾, unul din cei mai reputați istoriografi maghiari contemporani, în legătură cu deșertarea la conștiința națională a naționalităților din Ungaria, născută pe urma războaielor lui Napoleon:

„Grașițele statului ungar nu coincideau cu grașițele etnice ale acestor naționalități; din această stare geografică, cu vremea au rezultat consecințe foarte grave, care însă, pe-atunci nu s'au prea luat în seamă, deoarece punctul central cultural al acestor naționalități găsiindu-se în lăuntru grașițelor statului ungar, teritoriile ungare au fost acelea care exercitau putere atractivă asupra celor de dincolo de hotare. Mișcarea sârbească și-a împrumutat formele și scopul ei dela renașterea națională maghiară, cu care era în legătură permanentă. Centrul mișcării românilor se găsea, deasemeni, dincoace de grașițele ungare. Dar, — deși inișiatorii ei erau români de cetățenie ungară, — mișcarea lor, chiar dela început s'a îndreptat împotriva ideii de stat maghiar. Din punct de vedere al originii, mișcarea românilor se asemăna cu cea italiană; ca și aceasta se alimenta din amintiri istorice, dar în loc de temeieri istorice reale, ea pornea dela construcțiuni false, în sensul căroro ei ar fi locuitorii autohtoni ai Ardealului, cari, cu mult înainte de venirea ungarilor ar fi trăit aci în cadrele unui puternic imperiu daco-roman. Prin urmare, Ardealul,

¹⁾ Ibidem, p. p. 85, 81—82.

²⁾ „A magyar állam életrajza, Budapest, 1923, p. 177“.

leagăn al naționalității române, le revine lor, iar instituțiunile politice maghiare și săsești trebuie să dispară în fața dreptului lor istoric“.

Concepția politică fundamental greșită, precum și celelalte circumstanțe amintite mai sus, au făcut ca sârbii să nu mai poată fi unitari în manifestările lor politice. Deși congresul politic dela 1861 se declarase pentru o Voivodină sârbească, nu toate cercurile politice sârbești împărtășeau această părere.

Svetozar Miletici, cea mai proeminentă personalitate din această epocă, pornește pe o cale cu totul opusă, spunând: „În acest an (1860 N. A.) vom sfârși definitiv cu stăpânirea de până acuma, cu stăpânirea austriacă... În ce-i privește pe unguri, mergem la dânsii și vom vedea“¹⁾. Iar după ce a luat contactul cu cercurile maghiare, anul următor întemeiază *partidul popular sârbesc*. Apu când pe această cale, indiferent de scopul pe care-l urmărea, Francisc Deák, „înțeleptul patriei“ astfel l-a primit în Budapesta: „Este un sârb înfocat, dar bun patriot“²⁾.

Făcându-se împăcarea austro-maghiară (1867), Miletici părăsește alianța sârbo-maghiară și la începutul anului 1869 formulează principiile călăuzitoare ale așazisului „*program dela Becicherec*“, acceptat la 1872. Punctul 1 din acest program face trimitere la hotărârile congresului dela 1861, pe care ar vrea să le aducă în concordanță cu spiritul constituției maghiare. Acest principiu fundamental nu se schimbă și nu evoluează până la 1895, când sub influența lui Mihail Polit sârbii trec, ca și celelalte naționalități din copriusul Ungariei, la principiul autonomiei.

Dar sârbii n'au putut forma o singură tabără, nici în temelul programului dela Becicherec și nici în baza aceluia dela 1895, având mereu două partide: liberal și radical. Partidul liberal, în frunte cu Mihail Polit, stătea pe platforma programului dela 1895, adaptat împrejurărilor și scopului comun urmărit de celelalte naționalități, renunțând la Voivodină și la privilegiu. Partidul radical, având ca șef pe Tomici Jaša, ginerele lui Svetozar Miletici, deși de formă mai ținea la programul dela Becicherec, deci și la privilegiile leopoldiene, totuși, nu s'a ferit de o colaborare cu ungurii. Pe vremea guvernului de coaliție din Ungaria, deputații radicali sârbi erau în colaborare cu acesta, dar în acelaș timp făceau parte și din clubul parlamentar al naționalităților, din care apoi au eșit fără să declare dacă se lapadă sau nu de programul comun al acestora.

Monitorul oficial al partidului liberal era ziarul „*Branik*“, iar al aceluia radical „*Zastova*“, ambele apărând la Novi-sad³⁾.

Politica lipsită de unitate și de vigoare, transacționistă, urmată de sârbii din Ungaria, a îndemnat pe poetul Jovan Jovanovici⁴⁾ să

¹⁾ Vasa Staici: „Svetozar Miletici, zivot, rad i ideje, Novi-sad, 1926, p. 12“.

²⁾ Vasa Staici, op. cit. p. 14.

³⁾ V. Jaksici, op. cit. p. p. 513-517.

⁴⁾ Vasa Staici, op. cit. p. 18.

le adreseze reproșul de mai jos, ce se referea și la Svetozar Mile-
fici, care inaugurasese această tactică :

„Zato Srbin glavu spušta
u dremezu svom
...tako li ćeš zar preminut,
siv sokole moi?”

(De aceea sârbul își pleacă capul dormitând,
Așa vrei să te eliberezi, oare, bătrânul meu șoim ?)

P. NEMOIANU

Cronica politiceii externe

Criză de guvern în Franța

În Franța avem din nou criză politică. Guvernul Tardieu, curând după ce-a reputat un succes real la Haga, a fost pus în minoritate pe o chestiune de politică financiară. În realitate, partidele de stânga îl pândeau de mult și au profitat de prima ocazie pentru a-l doborî.

Evenimentul a fost pentru mulți o surpriză; totuș era de așteptat ca un guvern, biziindu-se mai mult pe simpatia și concursul partidelor de dreapta, să nu aibă viașă prea lungă într'o Cameră, în care partidele democratice sunt atât de bine reprezentate. Acelaș lucru se va putea spune, de altfel, și de un eventual guvern susținut de radicali și de socialiștii unificați, pentru că nu există în Camera actuală posibilitatea să se constituie un bloc majoritar destul de puternic, fie de dreapta fie de stânga, care să poată asigura viitorului cabinet o guvernare de lungă durată. Putem prevedea prin urmare, atât timp cât va viețui Camera aleasă în 1928, deci până în 1932, guverne efemere, ceea ce nu va influența prea mult politica externă a Republicei, interesându-ne în primul loc, asupra căreia toate partidele sunt, în linii generale, de perfect acord.

Conferința navală

Acest lucru se va vedea cât de curând la Londra, când înlocuitorul dlui Tardieu, dacă acesta va fi înlocuit, va continua politica navală inaugurată de d-sa.

Lucrările conferinței au suferit, prin demisia guvernului dela Paris, o pauză. Ele vor reîncepe însă, de sigur, imediat ce se va constitui noul guvern. Rezultatele obținute, în cele trei săptămâni de când durează convorbirile, sunt foarte modeste, și se poate spune

că nu s'a făcut niciun pas înainte spre concilierea tuturor intereselor. Divergențele dela început există încă și astăzi, atât între teza franceză și cea italiană, cât și între teza franceză de o parte și aceea a puterilor anglo-saxone de altă parte, precum și între pretențiunile acestora față de Japonia.

Franța pretinde și acum superioritatea forțelor sale maritime față de Italia, atât timp cât nu se va da pactului Kellogg o importanță practică mai mare. Italia își menține pretențiunile de a poseda acelaș tonaj ca și Franța, iar Anglia și America, refuzând să dea Franței garanțiile necesare în cazul unui atac, cer surprimarea totală a submarinelor.

Cele două teze, franceză și engleză, rees perfect din următoarea convorbire, care a avut loc între dnii Tardieu și premierul englez, în ziua când cel dintâi a părăsit Londra.

Macdonald: Franța cere un tonaj de peste 700.000 de tone, pe când noi n'am avea de cât unul de un milion două sute de mii. *Opinia noastră publică și amiralitatea noastră nu vor putea accepta niciodată aceasta, pentru că Anglia nu poate să dezarmeze față de Continent.* Franța trebuie să facă o efortare în sensul dezarmării, altfel situația noastră devine imposibilă și reușita conferinței este periclitată.

Tardieu: *N'am cerut niciodată ca Englitera să-și micșoreze flota! Ne este absolut egal, dacă ea își sporește tonajul.* Flotele Angliei și Statelor-Unite nu ne importă, precum nici acordul naval anglo-american. *Franța își menține în orice caz pretențiile în ce privește flota, fiind silită la aceasta de imperiul ei colonial și de situația pe care o are în Europa.*

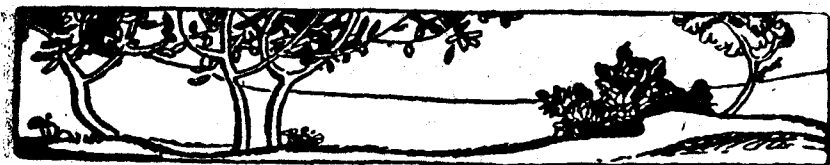
Macdonald: Nu puteți admite cu nici un preț reducerea tonajului?

Tardieu: *Numai dacă ni se dă absolută garanție, că puterile navale reprezentate la Londra vor interveni imediat contra agresorului în cazul unui conflict sau numai a unui pericol de conflict, putem să schimbăm atitudinea noastră.*

Aceste declarațiuni caracterizează perfect cele două teze. Anglia, silită de greutatea financiară prin care trece, cauzate în primul rând de marele număr de șomeri, de peste un milion, pe care trebuie să-i ajute, ar vrea să-și reducă tonajul, silind bine înțeles și Franța să procedeze la fel. Cea din urmă însă nu poate să accepte această soluție, fără a obține în acelaș timp garanțiile necesare, în cazul unui atac din partea Italiei sau a Germaniei, sau a celor două puteri împreună.

Aci stau lucrurile astăzi și nu credem, după cum am mai spus, că ele se vor modifica, în cazul când guvernarea Franței ar încăpea pe mâinile unui guvern susținut de partidele de stânga. Și acestea, dându-și seama de pericolul reducerii flotei fără garanțiile necesare, au aprobat teza susținută de d. Tardieu și nu ne îndoiim că, venind la guvern, vor continua aceeaș politică.

V. P. R.

Cronica politice interne

Noi orientări politice

Câteva zile, rubrica reportajului politic, după bilanțul capetelor sparte în alegerile județene, a fost întreținută din belșug cu știri alarmante despre noua orientare constituțională a partidului poporului. Profesioniștii acestui gen special de literatură senzațională, în care gramatica română nu-i necesară dar ascultatul la ușe devine indispensabil, au ficluit cu frământuri de conversație ciordite prin gaura cheii, o poveste pentru toate edițiile, vestind pe cititorul naiv, că d. general Averescu, supărat că n'a fost adus încă la guvern, a rupt orice legătură cu Regența, că pregătește o lovitură dictatorială, și că s'a declarat dintr'odată cel mai înfocat partizan al principelui Carol.

După cum foarte bine și-a dat seama în *Cuvântul* d. Nae Ionescu, — a cărui perspicacitate numai atunci nu pricepe când nu vrea, — lucrurile nu pot fi înfățișate nici atât de simplu, nici atât de vulgar. D. general Averescu, omul de guvernământ care a ținut de trei ori în mâinile sale sigure cârma în împrejurări grele, nu-i aventurierul care să pornească o acțiune revoluționară numai pentru a ajunge la putere, când de-aftătea ori a preferat să fie nedreptățit decât să recurgă, cum i-ar fi fost cu puțință, la violență. Alceva trebuie să fie, prin urmare, la mijloc.

Pentru a curma orice tălmăciri fanteziste, d. general Averescu a deschis ușile, a pofțit în biroul său pe confrății pitulași la gaura cheii, și le-a vorbit deschis, cu o sinceritate fără cusur, răspunzând tuturor întrebărilor și satisfăcând toate curiozitățile. Șeful partidului poporului a precizat câteva atitudini, asupra cărora, acum nu se mai pot lansa comentarii în doi peri. D. general Averescu a spus în esență: Nu facem campania noastră pentru a impune chemarea noastră la guvern, ci pentru răsturnarea unui guvern nepriceput și primejdios. Când acum vreo lună și mai bine, într'o ședință a comitetului de direcție al partidului poporului s'a propus a se face un demers la Regență, d. general Averescu a refuzat a se duce să facă acest demers, pentru că l'a socotit inutil: ceeace avusese de spus Regenței o spusese de mai multe ori, fără rezultat. Regența, prin urmare, cunoaște motivele pentru cari cârmuirea d-lui Iuliu Maniu ar trebui, pentru binele țării, înlăturată. Cât privește partidul liberal, oa-

menii serioși din sânul lui își dau seama, că dacă în 1928 au fost nevoiți să depună armele în fața unei situații mai puțin grele, nu vor putea domina astăzi o situație incomparabil mai rea, fără ca partidul să fie mai tare.

În termeni preciși, cu liniștea zilelor de ofensivă, d. general Averescu și-a lămurit raporturile cu guvernul, cu Regența, cu partidul liberal. A mai rămas ceva? Da, permanenta teamă de apropiata dictatură! D. Victor Rodan dela *Curentul* a și făcut aluzie la svonurile senzaționale despre o mișcare violentă a partidului poporului. D. general Averescu a fost, și în privința aceasta, lămurit: Silințele noastre vor fi să ne ținem în marginile legalității, dar, evident, aceasta depinde nu numai de atitudinea partidului nostru, ci și de aceea a guvernului.

Iată la ce se reduce, deci, așa numita orientare politică nouă a partidului poporului. Țelurile sale, ideile în numele cărora combate, au rămas aceleași. Cel mult poate fi vorba de o modificare a metodelor de luptă. Dar asupra acestora orice anticipare devine riscată înainte de congresul dela 9 Martie.

Spionii bolșevismului

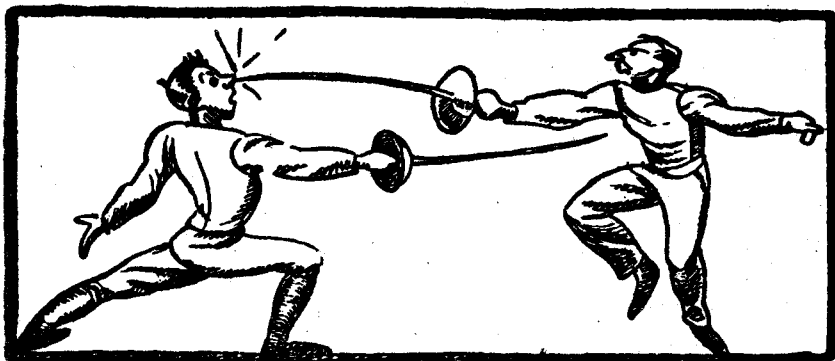
Simpla întâmplare a scos la iveală prezența în rândurile poliției noastre de siguranță din Basarabia a unōri spioni în slujba Sovietelor. Unul dintru aceștia, anume Tibacu, de felul lui bulgar din Tulcea, se găsea de mai multă vreme în slujba guvernului din Moscova, căruia îi transmitea informații despre toate mișcările apărării noastre la Nistru. Am văzut strecurându-se prin anumite ziare o încercare șireată de a se veni în ajutorul spionului, cu afirmația, prin însăș esența ei incontrollabilă, că Sovietele nu erau mulțumite de serviciile lui. E greu de bănuț, cu ce s'ar fi declarat satisfăcuți conducătorii G. P. U.-lui bolșevic! În orice caz, s'a stabilit că acest Tibacu are pe conștiința sa executarea a peste 40 de agenți de ai noștri, trimiși în Rusia după informații și denunțați poliției secrete rusești de însuș colegul lor, plătit cu bani grei pentru această odisă trădare.

Nici acum nu pare să se fi dumirit, însă, guvernul d.-lui Iuliu Maniu, că există o primejdie comunistă în România. Întreaga afacere Tibacu i se pare exagerată, iar inspectorul siguranței din Basarabia, d. Husărescu, a fost trimis într'un concediu nelimitat, ca o vădiță imputare pentru descoperirea făcută. Zădarnic au căzut sece-rați de gloanțe muncitorii dela Lupeni; zădarnic a tras cu revolverul Goldenberg pe la urechia d.-lui Alexandru Vaida; zădarnic se dovedește că guvernul dela Moscova întreține o rețea de spionaj pe teritoriul nostru... D. Iuliu Maniu una știe: comunismul nu prinde rădăcini la noi, fiindcă toată țara-i național-țărănistă.

Ne întrebăm îngroziți: Ce nenorocire va trebui să ne ajungă, ca să se lămurască și actualii cărmuitori ai destinelor României, de pericolul care ne paște?

A. H.

GAZETA RIMATĂ

Profet în țara lui...

In alegerile comunale dela Bădăcini
lista guvernamentală a căzut rușinos,

— „Măhnire-adâncă mă apucă
Văzând pățania lui Ghiulucă!...
Concetățenii lui haini,
Alegători în Bădăcini,
Ingrași, l'au părăsit cu totul,
Și l'au lovit la mir cu votul...
Așa-i poporul, schimbător,
Cam nestatornic în amor,
Jar scumpul nostru președinte
Ostracizat, și-aduce-aminte
De zicătoarea veche: — „Nu-i
Nimeni profet în țara lui!”

— „Să nu-mi servești braçoave mie,
Șa știu, că nu putea să fie!
Pe mulți profetul i-a mințit
Dar cei din sat s'au dămirit...”

Gum să nu afle Bădăcinii,
Gum să nu vadă toți vecinii,
Gă vorba dulcelui tribun
È o beșică de săpun?
Știu și copiii mici de școală
Gă lada lui e-o ladă goală,
Găci într'o zi, după perdea,
L'au prins pe când umbla la ea...

Departa până 'n țări străine
S'a dus povestea unei mine!
Un deal pleșuv, cu vârful gol...
(Gomorile sunt în subsol.)
„È aur mult“, strigau nepoții,
„È aur“, repetau netoții.
Cu punga plină de dolari
Veniră patru miliardari,
Și-americianii, bată-i vina,
Din fugă cumpărară mina...
Dar oamenii de-acolo, știu
Gât face mina lui Maniu!

Pe ei minciuna diavolească
N'a reușit să-i amețească!
Nu-s oamenii din Bădăcini
Așa de răi și de haini,
Dar cum le-ar fi venit să-l creadă
Văzând cum șeful operează
Cu sforicele și panglici
Ca un sinistru păcălici?
Au priceput vecinii totul,
Și l'au pocnit la mir cu votul,
Găci șarlatanul, — să v'o spui, —
N'are succes în satul lui!“

PROFETUL EREMIJA

ÎNSEMNĂRI

Șarlatanii votului universal. — În declarațiile făcute prin ziarul *Curentul*, d-l general Averescu a examinat metehnele sufragiului universal în România, punând în linie câteva adevăruri crude și trăgând câteva concluzii pentru viitor. Profitorii demagogiei, instalați la cârma țării pe urma răspândirii unui potop de minciuni vinovate, vor sări, desigur, arși de indignare, să protesteze în numele tuturor agenților electorali amenințați în libera exercitare a mănoasei lor profesii. Aceștia, sunt, însă, cei din urmă îndreptățiji să se amestece în discuția unei probleme, pe care tocmai lipsa lor de onestitate a scos-o la iveală.

Cu liniștea neturburată, pe care a păstrat-o totdeauna în examinarea celor mai grave împrejurări, d-l general Averescu spune fără înconjur, dar nu fără a-și cântări vorbele, că s'a săvârșit o mare greșală când s'a introdus la noi, în forma lui de astăzi, votul obștesc. Am imitat țările apusene, fără să se țină seama, că

alegătorii dela noi, cărora li s'a pus în mână o adevărată armă cu două tăișuri, nu sunt la acelaș nivel de pregătire cetățenească.

D-l general Averescu fixează situația astfel: — „Când vine candidatul în contact cu alegătorul, prima condiție este ca amândoi să vorbească aceeaș limbă. Ori, politicește, ei vorbesc două graiuri deosebite. Pe un plan se găsește candidatul, pe alt plan, alegătorul. Cum alegătorul nu poate fi ridicat la nivelul intelectual al candidatului, candidatul este acela care trebuie să se coboare la nivelul de comprehensiune al alegătorului. Mă întreb: în ce mod s'ar putea discuta cu alegătorii votului universal, chestiunea opțiunilor, a stabilizării, a împrumutului extern, a colaborării cu capitalul străin? Neputându-se deci adresa intelectului alegătorului, candidatul se adresează sentimentelor lui, iar cheia cea mai bună ca să ajungi la sentimentele acestui alegător, este excitarea poftelor. Aci se deschide drum larg demagogiei”.

Așa se explică pentru ce o grupare politică ca aceea național-țărănistă, lipsită de orice scrupul, incapabilă de a face față grelelor îndatoriri ale guvernării, a reușit să cucerească puterea printr-o acțiune metodică de așăzare și de făgăduieli. Se înțelege, că odată instalați la cârmă, supralicitatorii fericirii populare n'au realizat nimic din angajamentele lor. Și cum ar fi putut s'o facă? În campania electorală au promis, de pildă, că vor scădea impozitele. Ei știau, însă, că vor contracta un împrumut extern, că împrumutul e legat de plata unor anuități, că aceste anuități urmează să fie plătite din bugetul țării, și că majorarea cheltuielilor înscrise în buget va atrage după sine o urcare a impozitelor existente sau înființarea unor impozite noi.

Făgăduiala de a micșora impozitele, în aceste condițiuni, — se întreabă d-l general Averescu, — nu constituie o șarlatanie? Ei bine, iată o lacună a legii noastre electorale. Ea nu prevede nicio sancțiune pentru escrocii sufragiului universal, cari, înșelând buna credință a mulțimii, narcotizând-o cu otrava promisiunilor imposibile, pun mâna pe putere și se fac stăpânii țării. Abuzul de încredere se pedepsește când e îndreptat împotriva unei singure persoane, dar se bucură de impunitate când împinge spre dezastru un popor întreg!

Ca o concluzie a concepției sale asupra apărării votului obștesc în România, d-l general Averescu își ia angajamentul, ca atunci când va veni la guvern să modifice legea electorală, introducând sancțiuni severe împotriva corupătorilor de suflete, cari captează prin înșelăciune sau violență sufragiile alegătorilor. Dacă aceasta înseamnă, că epoca demagogiei se va fi încheiat la noi, — cu atât mai bine!

Inceputul sfârșitului. — Gazetele au înregistrat micul dezastru, ca pe un amănunt picant al recentelor lupte electorale. La alegerile comunale din celebrii Bădăcini ai d-lui Iuliu Maniu, lista guvernamentată a su-

ferit un eșec complex, rămânând într-o rușinoasă minoritate.

Șeful partidului național-țărănesc ar putea invoca în favoarea sa scuza sintetizată într'un cunoscut proverb românesc: — „Ni-meni nu-i profet în țara lui"... Atât numai, că d-asa, vreme de zece ani și mai bine, cât a încurcat politica țării românești, tocmai acest lucru l'a urmărit. Așăzând cele mai inveninate porniri ale egoismului local, punând la cale pe toată suprafața Ardealului campania de ură împotriva vechiului Regat și înfățișându-se ca cel mai zelos de-positar al intereselor specifice ale unei provincii, d. Iuliu Maniu n'a dorit altceva pentru a face să triumfe nepolitica sa ambiție, decât acapararea sufragiilor alegătorilor de casă. Acesta i-a fost unicul capital, dobândit cu tot soiul de amăgiri deșarte și făgăduieli mincinoase, cu această armă s'a lansat în pertracții, cu ajutorul acestei sperietori s'a pomenit instalat la cârma țării.

Iată, acum, că trezirea începe în propriul său sat natal, acolo unde vremelnicul locatar al palatului Cantacuzino își are și el un domiciliu stabil, adică tocmai în mijlocul acelei microcosmos electoral, care ar trebui să fie ultimul refugiu al unei populăriți în declin, iar nu prima treaptă a prăbușirii apropiate... Desigur, că rezultatul alegerilor comunale din Bădăcini nu poate să aibe consecințe serioase pentru viața publică a României. Nu din această pricină guvernul d-lui Iuliu Maniu va fi nevoit să se retragă. Incidentul are, însă, o semnificație simbolică. Primii alegători din Ardeal, cari au profitat de prilej pentru a-și da votul lor împotriva d-lui Iuliu Maniu sunt tocmai aceia cari îl cunosc mai bine! Aceștia au priceput mai întâi, că au fost victimele unei sinistre farse; aceștia s'au săturat mai întâi de minciuni; aceștia s'au desbărat mai întâi de exploztorul fără scrupul al măruntelor lor necazuri locale.

Fiindcă ne găsim înaintea unei desmetiri generale, ni se pare foarte caracteristic, că locul de naștere al d-lui Iuliu Maniu și-a spus atât de prompt sentința sa. D-l

Iuliu Maniu nu mai poate fi regionalist nici măcar pe teritoriul Bădăcinilor! Dureroasă soartă îl așteaptă, ori ce-ași zice...

„Ardealul tânăr“. — Pentru cititorii noștri, cari nu sunt, poate, în curent cu toate producțiile subsolului intelectual al Ardealului, vom spune, că titlul de mai sus este al unei reviste bi-lunăre, tipărite la Cluj pentru a apăra doctrina politică a d-lui Iuliu Maniu. Această tentativă de cugetare, manifestată cu ajutorul născocirii lui Gutenberg, tot la două săptămâni, merită din partea noastră o mică atenție. A apăra doctrina politică a d-lui Iuliu Maniu nu-i o întreprindere ușoară. Cavalerul tristei figuri, romanticul don Quijote, s'a luptat cu morile de vânt, atacând primejdiile închipuite. Nu-i, oare, și mai ridicol, să combați pe scama unor idei inexistente?

Alegându-se această soartă ingrată, *Ardealul tânăr* a găsit cu cale să parodieze până în cele mai mici amănunte aspectul și finuta *Tării Noastre*. Aceeaș împărțire a materialului, aceeaș organizare a rubricelor, aceeaș înfățișare tipografică a paginilor. S'ar zice, că ne găsim în fața unei contrafacerii. Nu ne supărăm pentru atâta lucru. Nu-i pentru întâia oară când găsim imitatori în tabăra adversarilor noștri. Ani de-arându-l ne-am străduit să convingem opinia publică din Ardeal, că vechiul partid național, a cărei activitate negativă desfășurată în Ungaria de ieri s'a încheiat odată cu înfăptuirea României întregite, nu se mai poate menține și pe mai departe în cadrele strâmte ale unei izolări provinciale, ci trebuie să se contopească într'o tovarășie durabilă cu grupările politice de aceeaș credință din restul țării. Consecvenți cu acest fel de a privi îndatoririle noastre față de ideea cardinală a unității naționale realizate, noi ne-am ales din prima zi soții de luptă în toate celelalte provincii românești. Rămășițele partidului național de altădată, strânse sub strașina bearcă a faimosului comitet de o sută, și-au închipuit că vor reuși să se mențină nestingherite pe po-

zițiile regionalismului, exploatând așa numita solidaritate provincială a Ardealului și rezervându-și dreptul de a se amesteca în frământarea partidelor politice din vechiul Regat, fără să le îngăduie acestora de a pătrunde dincoace de Predeal. Socoteală destul de șiretă, dar care n'a putut să reușească. De aceea, după o fierbere sterilă în oala separatismului, d-l Iuliu Maniu s'a văzut nevoit să ne urmeze și să facă fuziunea cu țărăniștii, ieșind din găoace.

Cât de sinceră a fost această legătură, nu discutăm acum când demisia din guvern a d-lui Gr. Iunian se găsește pe masa șefului. Noi am considerat-o, însă, cu drept cuvânt, ca un succes al acțiunii noastre de ieșire la larg. Asemenea, primim cu satisfacție încercarea modestului grup de știutori de carte din partidul de putere, cari, simțind nevoia de a ne urma și pe terenul scrisului, au luat condeiul în mână ca să dea o justificare intelectuală demagogiei. O asemenea întreprindere, oricât s'ar opinti să ne maimușărească, n'are cum să reușească. Toluși, așteptăm să-i vedem roadele.

Desigur, de-acum încolo se va așeza înaintea călimării și d-l Iuliu Maniu, împărțind hârtiei rodul cugetării sale politice. Polemicile d-lui Aurel Dobrescu vor răsună ca niște pocnete repezi de armă, culcând la pământ pe protivnici. Iar d-l Șt. Csicsó Pop, cel mai spiritual dintre românii veacului al 20-lea, va lua asupra sa, sub diverse pseudonime, pagina croniceii rimate. Va fi o îmbinare fericită de cugetare profundă, de ironie mordantă și de vervă scântietoare. Discipolii, desigur, ne vor întrece...

Teatrul și literatura. — Mulți dintre ceipuşii să ocrotească manifestările culturale românești nu s'au duminat încă dacă teatrul e un gen literar sau numai o întreprindere comercială. S'ar părea, că sub regimul democrației profitabile în care trăim, a găsit mai multă crezare părerea din urmă.

altminteri nu i s'ar fi lăsat d-ului Virgil Madgearu latitudinea să privească existența Teatrelor Naționale exclusiv prin lumina cifrelor și să plănuască arendarea lor unor concesionari, de-avalma cu pescăriile, tutunul și chibritele.

Totuș, în ciuda rețetei care ar dori să le schimbe soarta, Teatrele Naționale încearcă să dovedească, poate fără voia lor, legătura dintre ele înși-le și literatură. Teatrul Național din Cluj a reprezentat deunăzi piesa d-ului Lucian Blaga: „Meșterul Manole”, un poem simbolic de o profundă cugetare, care, cu toată lipsa unei dozări îndemnatice a efectelor dramatice, înseamnă o impresionantă transpunere pe tărâmul cugetării, a popularei legende dala Argeș. Piesa d-ului Lucian Blaga, deși încărcată de multă podoabă inutilă, deși uneori cam obscură, deși prea ostentativ filosofică, rămâne, fără îndoială, o lucrare literară de o reală valoare, pe care Teatrul Național din Cluj era dator s'o materializeze pe scenă. Această datorie și-a îndeplinit-o cu prisosință, mulțumită unor foarte buni interpreți, ca d-nii I. Tâlvan și I. Vanciu, cari au jucat rolurile principale.

Ne întrebăm, însă, cum va fi cu puțință o prezentare a unei asemenea opere literare, când Teatrele Naționale vor fi comercializate, și când concesionarii vor prefera unei lucrări sortite dinainte a avea numai un succes de stimă într'un cerc restrâns, orice farsă bulevardieră, care, concurând cu trupa lui C. Tănase, va provoca însuflețirea galeriei? Ne vom întoarce iar la „Cârceii”, „Moritz al II-lea” și „Cinematograful”.

Teatrul nu va mai fi un gen literar. Va rămânea numai o întreprindere comercială.

Banca Agrară. — În fața bilanțului Băncii Agrare din Cluj pe anul 1929 putem să facem câteva constatări interesante cu privire la prosperitatea acestui institut de credit, împotriva căruia s'au lansat în vremea

din urmă prin ziare atâtea ca omnii tendențioase. Comparând rezultatele obținute succesiv în ultimii zece ani, ajungem la fixarea unei linii de continuă ascendență, care nu numai că nu justifică nicio îngrijorare, ci marchează un proces evident de consolidare. Ca totdeauna, elocvența cifrelor constituie cea mai bună argumentare.

Trăinicia unui institut de credit o dă, de bună seamă, suma activelor și a fondurilor ei de rezervă. În cei zece ani de activitate, valorile Băncii Agrare au crescut de la 124.697.387 lei în 1920 la 401.917.794 lei, cât se arată în bilanțul pe 1929.

Tot așa de interesantă este creșterea neconținută a fondurilor de rezervă. Din tabloul pe care îl publicăm mai jos, comparând bilanțul actual cu al anilor trecuți, vedem că acest institut de credit a isbutit, cu deosebire din 1927 încoaice, aproape să-și egaleze la fondurile de rezervă însuși capitalul inițial. Iată cum au crescut rezervele Băncii Agrare, după arătările bilanțurilor publicate din 1920 până azi:

1920	. . . . .	2.547.420 lei
1921	. . . . .	4.189.917 „
1922	. . . . .	5.130.603 „
1923	. . . . .	5.321.588 „
1924	. . . . .	10.133.434 „
1925	. . . . .	13.845.264 „
1926	. . . . .	16.866.543 „
1927	. . . . .	50.253.165 „
1928	. . . . .	51.154.337 „
1929	. . . . .	53.864.450 „

Datorite acestei încete, dar sigure consolidări a Băncii Agrare, capitalurile investite la întemeierea ei au câpătat din ce în ce mai multă soliditate, dând din ce în ce o mai bună producție, așa cum se vede din ordinea crescândă a dividendelor distribuite de la 1920 până astăzi, după cum se arată mai jos:

1920	8%	1921	8%	1922	5%	1923	9%
1924	10%	1925	10%	1926	10%	1927	10%
1928	10%	1929	11%				

Cu toate greutățile întâmpinate după primii ani, Banca Agrară nu s'a îndepărtat dela buna tradiție a institutelor noastre de credit,

cari în toate timpurile au jertfit mari sume pentru susținerea vieții noastre culturale și naționale. În timp de 10 ani Banca Agrară a stat în ajutorul scopurilor culturale ardelenești cu suma globală de 1.876.014 lei, ceea ce dovedește, că nimic nu a putut îndepărta această bancă dela rolul, pentru care a fost creată în viața Ardealului. Din potrivă.

Bilanțul ce publicăm în altă parte arată deasemenea un real progres față de anul trecut. Activele au crescut cu 9.052.393 lei; beneficiul brut a crescut cu 10.984.704 lei; fondurile de rezervă au crescut cu 2.135.897 lei; fondul de pensiuine a crescut cu 573.216 lei; scontul a fost sporit cu 14.736.587 lei; iar depunerile s'au majorat cu 6.924.655 lei.

Toate aceste cifre vorbesc dela sine, pentru a ne scuti de orice alte comentarii. Banca Agrară se dovedește că și-a îndeplinit merrnirea și acest lucru nu poate decât să ne bucure, fiindcă viața economică a Ardealului românesc se întărește cu încă o cetățuie pentru asigurarea prosperității noastre naționale. Întărită astfel din punct de vedere financiar și economic, Banca Agrară oferă maselor românești ale Ardealului cele mai bune garanții pentru fructificarea micilor economii ale muncitorilor de pământ precum și creditele necesare consolidării economiei noastre naționale.

Apărarea națională. — Convocarea consiliului superior al apărării naționale coincide cu documentatele articole publicate de dl general Rășcanu în *Tara Noastră* asupra gravei probleme a pregătirii noastre militare. Nu putem să rezistăm, prin urmare, ispitei de a cerceta, întrucât constatările judicioase ale distinsului nostru colaborator sunt ținute în seamă de cărmuitori de astăzi ai țării, și întrucât rezolvarea chestiunilor în legătură cu înzestrarea armatei se găsește pe mâini bune.

O singură privire aruncată pe lista ministrilor chemați să discute în momentele acesteia problema apărării naționale ne lămură pe deplin, păstrând intacte toate

ingrijorările noastre. Cine să dea imboldul necesar pregătirilor militare? Fostul sublocotenent din artileria austriacă, dl Iuliu Maniu, care nu s'a dat în lături să aplice sistemul angajamentelor mincinoase până și în privința înzestrării armatei? Cine să înțeleagă primejdia care ne pândeste de dincolo de Nistru? Dl Pan-Halippa, protectorul spionilor sovietici de pe teritoriul Basarabiei?

Suntem noi cei dintâi de părerea, că în fața marilor interese ale țării glasul animozităților politice trebuie să tacă, rivalitățile dintre partide să cedeze, căci toți românii deopotrivă sunt una, când patria se găsește în pericol. Ce să ne facem, însă, cu aceia cari nu pricepe primejdia, nu vor s'o vadă, sau se prefac numai că n'o văd, afișând o inconștientă beatitudine tocmai atunci când semnele furtunii se grămădesc asupra noastră?

Pentru a avea o imagine justă despre starea de spirit a guvernului actual, să vă punem dinainte cel mai recent comunicat al prezidenției consiliului de miniștri despre situația din Basarabia, unde s'a descoperit de curând un serviciu de spionaj boșevic. Ce zice acest comunicat? — „Suntem autorizați să aducem la cunoștința publicului, că în toată Basarabia domnește perfectă liniște, pe care nimic n'o amenință, nici dinăuntru, nici din afară“. Nici dinăuntru, nici dinafară! Ați cuit foarte bine. Dar cum poate guvernul d-lui Iuliu Maniu să spună, că nici o amenințare nu se ridică de peste Nistru, unde știm că se fac intense pregătiri militare, și unde domnește o ostilitate declarată la adresa României? De unde și-a luat această certitudine imbecilă, că nu vom fi atacați la Nistru? A vorbit prin radio cu tovarășul Stalin? I-a dat asigurări liniștitoare spionul Tibacu dela Chișineu?

Iată cine păzește astăzi hotarele României-întregite. Iată cine se îngrijește de apărarea noastră națională. Iată cine țin în grijă sa soarta de mâine a țării!